

Königlich böhmische
Gesellschaft der Wissenschaften.
(Prag, Altstadt, C. Nr. 560.)

Královská česká
společnost nauk
(v Praze, staré město, k. č. 560.)

Die 23. II. 1809

Königlich böhmische
Gesellschaft der Wissenschaften.

(Prag, Altstadt, C. Nr. 560.)

Královská česká
společnost nauk

(v Praze, staré město, k. č. 560.)

Dne 23. II. 1909

Vážený pane Kolego!

Odpoovídaje na čtenému Vašemu příspěvu
vědeckému, dovoluji si zdvořile oznámit,
že přírodní vědy a především přírodní
je vše pro přírodních tajemníků; posím
tudý, abyste se ráčil obrátiti ve věci
na své gymnasiální křtuš vědecký R
p. Kol. prof. Dr. V. E. Maura,
Srdkopulva štou oddaný

Prof. Dr. V. E. Maura,
t. č. hl. tajemník

Velvážení pane Kollego!

Nezamýšlel jsem nikterak, projeviti svým
dopisem Společnosti tepkých povětí, smiřil jsem
se vzhledem k Společnosti s danými okolnostmi;
Ale nechej zapírat, že ^{se} mi jednámi pane Kollego
Votrocha ^{zamloune} nechtí. Nemusíš nikoho v našich
Kruzích tajno, že stojím na zcela jiném
stanovišti než pan Kollego, ^(s veškerou ostatníkem shovívání) a nemí mi tedy
křivost, byla-li věc zrušena přeforem, přes
míň mohl bych sám svou věc zastávat až za
rok, kdy sám bude zapomenuta; ~~věc~~, a ~~zítom~~
zatem přivlíti budou

~~jeu jakéhodvojny, ~~hane~~ ~~rofa~~ mé věci nepřijí-
ve! Tyto poměry zajistí pan Kollega znal, a
měl tedy svůj výhled předvésti na místě, který
jest mi stejně přístupna jako jemu.~~

Právě proto, že vím, kterak nemoudro bude
paralyzovati ^{tyto} ~~vojny~~ ~~panem Kollegou~~ ~~vyvolané~~,
jsem nepotvojen. Vypadá to tak, jako by se
bylo ^{illogické} ~~stím~~ počítalo, že historikové, filologové
atd nevezmou si práci, aby vyslechli také druhou
stranu. Víu bezpečně, že se přednáška žive
~~protrásla~~ ~~momentálně~~ v něj neprospeš, a sice právě
že mi, kdož nyní jisté nepřijdu.

Slovo „hypothese“ má v přírodních vědách přesu

ani- ^{proč} jiný význam, než ^u jakémž se ráčíte upírat.
Léto. Že se hmoty pohybují dle matematických
vzorců Newtonových, není hypotézou, to jest bezpečně
jistě v mezích pozorovací chyb našich měření
měřících. Hypotézou jest ale domněnka, že se hmoty
přítalují; a této hypotéze lze vyhledávat nový vzorce,
ale lze ji upírat stejně. Tedy se mi o to,
abychom takové hypotéze vymýtili, a věřili se
jim tolik, co bezpečně můžeme věřiti, totiž
měřením kontrolovati, a zajistiti tak proti
všem odchylkám (v mezích chyb pozorování).
Co jde za tyto meze, jest právě them nekontrolovatel-
nou, jest hypotézou v našem smyslu. Máme
dnes již matematické vzorce pro pohyby hmoty, které

al liš od Newtonových, ale to jina nebrá cny
vzorcim Newtonovým; neboť v nových vzorcích
vystupuje rychlost světla, 300 000 kilometrů za sekundu,
a uživáme-li nových vzorců pro případy, na něž
myslel Newton, dojdeme zase k jeho výsledkům.
V tomto smyslu tedy nemohu souhlasiti, mluvím-li
se o mé hypotéze, ač někdy popisovati, že se
Přího stanoviska Lete pravo, prohlížíte-li na vše
jinak.

Doufám že užijí vše jest nepotřebi v vyjasnění,
a namem líhji že zpřístupila Vám tolik práce a
~~travě~~ a zaměřím se v úctě veškeré

Váš odňaví

JWald

V Praze dne 24. února 1909,

Keskijä p. Kollega!

Dovalte at' A'isēdri'nu
pūpiseu pūidān' nīkolit
slor pōnkāp'mi.

Serva „hypothese“ abye
nzil, ovāem nīkōs nī
dealtzil, nzil jēem hō
jī „adpōvidān' za nē,
„nizivān' hō nīmyle
i tūdo zas. Vīs' nīzpa
vōdeakī, ayt' lēp' tūba
i nīzpa' hō vōdeakī
nīkū, vō pōnkāp' jēkō
nēnī, qv' tūvā' dypōthē-
sā, kterpā nījakij
būdōvāi' nīzpa' būdō
sant' pōnkāp' kī se nī
vraut, at' nī se zōvāem
nebo s' nēpārem. J,
nīzpa' nī Newtonovijus
sā hō se dēji. A' hypo-
thēsa“ jē „zūstāvā' slō-
nem a jōmenem cōstrijm,

nebat' abeplutai' jistota
nisi' lidakimnu' u'deni'
da' na. Neomylny' ne
nikdo!

Pa'k z'p' se, ze' Vim' neni'
vhr'p', ze' nesvaln'vame
spolecni' schuze' obou
k'rd' ad huc. Od' pr'atku
existence' Spolecnosti
K'rd' se' takova' schuze'
jeu' jedinou' do' roku
a' z' dobrých' p'icin: ity'
jednu' b'p'v' sk'ovni'
nav'et'nov'na' (jil'
jste' jim' videl); kdyby
se' K'rd'la' ta'steji', ne-
p'isel' by' nikdo.

Také' se' neobd'jite' K'rd'
m'nti' v' tom, ze' by' z'j'em
o' Vas' hyp'oth'ez' byl
tak' mo'ny, ze' by' mohl
p'iz'la'ndi' historiky,
filozofy' atd' do' p'ed-
n'istky'. Vim' by' asi
k'rd' z'od'ni' hyp'oth'ez'

filologyská (např.) ^{stolik}
neimplorovalu, aby se
namíhal do přednášky o
předmítě zela eizim.

Jsem přesvědčen, i kdybychom
neměli pokus o svolení
společné schůzi, že by se
naprosto nezdařil.

Chci se napřesvat vykládat
Váček Vám gubkova id my-
nejšku za rok ve schůzi
společné!

Vemějte mi za zlé, co
m'eu. Tou Váček m'přise
zdať mi se podváždění
a odhad m'přise vy-
kladu. Mijim-li se, mo-
zim za odpustění. Jsem
jinak Vám ve v'it z'obvile
i'itě oddaný

Den 28/II 09

V. E. Novák

Mor. Ostrava-Vítkovice, 10. XI. 1945.

Milý příteli.

J. W. W.

Děkuji Ti za Tvůj milý dopis. Jsem rád, že Jsi negativ žádané fotografie Drtikolovy s obrázkem otce uchoval a našel.

Ale rád bych si kopie sám zhotovil. Udělal bych jich hned více, a měl bys to bez starosti - dnes nelze nikde nic obdržeti. Tak jestli Ti fotograf negativ vydá, a nebude Tě obtěžovat nutně pečlivější zabalení skleněné desky, budu Ti vděčen, když mi jej zasleš.

Na jméno osoby o které píšeš jsem nemohl vzpomenouti. - no, je to on. Mám stejné odborné posudky. A - le šlo o to osobní. Zde se zdálo, že do zdejšího prostředí asi nezapadá. Mně osobně by na tom mnoho nezáleželo. Dobrých pracovníků má republika poskrovnu a vyřadí-li jich řadu, nebude mít nikoho. Ovšem klíč bych již chtěl mít alespoň v úřadě, když nám osud stále zasahuje do naší vnitřní spokojenosti. Šlo tedy o to, dovědl-li by se smířit s okolnostmi, jaké jsou teď, nebo, měl-li ještě vyšší ambice, aby se dostal bez milosti na místa vyšší, která si přisoudili jiní. Ani tu přímo neřádal, ale zaslechl jsem, že měl o místo zájem. Jak to dopadlo ani nevím.

Našeho Božu ranila mozková mrtvice. Záchvat se po týdnu opakoval a již se nevzbudil. Konec asi tušil. O svém stavu řekl, že je tragický. Ale byl bych tomu nevěřil. Rodina se odstěhuje do Prahy, až najde byt. Syn studuje na technice v Praze. Má abiturientský kurs stavitelský. Dcerka je gymnasička. V Brně jsem byl právě před týdnem na slavnostní přednášce prof. Baborovského a Knopa. Dostanu-li výpis o otci, o němž jsem prof. B. požádal, zašlu Ti jej. Emil mi v Brně obstarává obrázky Kurnakova, Mendělejeva a mineraloga Fersmana. Opis Kurnakova dopisu z r. 1930 Ti přiložím, nebo zašlu později. Eda Schmitt mu psal do Ruska. Jsem zvědav, žije-li a zda se ozve.

Naše Hanička je třetí rok vdána v Chotěboři za judra. Mají tam i stavit. podnik. Milan byl za války na koksově, ale vlastně jen v la., na konec po zbomb. u mne. Má abit. kurs chem v Praze. Teď je tam na technice na chemii. Má žena je po těžkých utrpeních a operaci žlučníku bohudík zdráva.

Já i Emil se léčíme. Oba srdce. Já jsem na tom lepší. Až jsem před dvěma léty prodělal 6-tou životní operaci, cítím se na časové potíže se srdcem a násl dky thrombosity v celku. Přeji Ti, že Jsi se svým drahým synem přežil všechny hrůzy války, o kterých se zmiňuješ. Také my měli na mále. Ještě před osvobozením jsme na to mohli doplatit - bomba již lítla, když jsme utíkali z vítání r. tanku do krytu. U nás jen udělala 8-mi m kráter. ale o padesát m dále zabila 18 lidí! Místa v závodě se obsazovala za dolétání a svištění gran na hlavou. Proto jsem raději chránil a uchránil rodinu, na hodnotnější místo. Také na majetku jsme utrpěli značné škody, ale v celku nemusíme naříkat a na obohacení jsme nepošleli. To jsme ponechali jiným. Tak buď zdráv. Pozdravuje Tě a p Ivana

M
po
Lituj
Lu
ziducha
kových
lucii.
Z
má ji p
2r

Frankfurtu Lájeu 9. září 86
pension Riviera.

Milý Franci,

poslali mi svou Tvoji na istivou, kterou našli ve schránce na dopisy.
Lituji, že jsem Ti a nás nemohl uvést.

Inad už jsem Ti psal, že mne stále trápí katar průdušek a z toho vzniklá
záducha. Nemoc se v létě zhoršila a tak jsem zčástkem srpna odjel do Frankfur-
tu Lájeu, kde u lékaře inhalacemi svého pramene a publicitými koupe-
lemi. Vše se mi už lépe.

Zmínuji se na listku o knížce Geralda Douce. Knížku mám, Dr Douce
mi ji poslal. Napsal o ní referát do Chemického listku.

Dr Douce mi také psal, že hodlá v srpnu pobyt v Česko slovensku a že by
u nás se nemou sešel. Měsál jsem, bohužel, odpovědět, že po abý jsem bude
v Frankfurtských Lájech a lékaři že nebudu moci přivítat. Doufám, že z toho
vstoupí nová příležitost, abych se s ním setkal. Psal také, že knížka je už
zcela rozetvána. Tiskl 1000 exemplářů, a že nyní má-li se starat o nové
vydání. Odpověděl jsem, že důtklivě radím, aby připravil nové vydání. O kniž-
ku je u nás velký zájem, ale na knižkupecký trh náš je z větší nedostatek.
Rád bych se s touto knihou a pohovořil si, co a jak dělat, aby k novému vydání
došlo. - Poslal jsem mu také svoji vzpomínku k 80. narozeninám, která vyšla
v Chemickém Obzoru. Článek a citáty z praví, tam obdivuji, ho velmi zajímavě.

V novém chemickém listku prajšíma by rád Quadrat uspořádal Waldo.
v oslavu, na něj mám určit přednášku. Doufám, že se ta požádání do té
míry, abych tak někdy kolem Vánoec mohl přednášku připravit.

Náš Ivan udělal před přednáškami meturitu a rozhodl se studovat medicínu.
Je však narozen v r. 1927 a tak mnoho studia má teď již někde na tři měsíce
krmil dobytek. Bože, to je u nás hospodářství!

S mnoho pozdravů Tvojí
Ant. Kriz.

Dr. Hugo Kunze

Hg-Pumpen, Hg-Standgefäße.

Oderberg, 8. II. 1897.

Kunze ravesoll per sulfetoren
funktion rlu - methoden
Prof. Dr. W. W. Prof. Walden

Oderberg, Hof, d. 8. II. 97.

Lieber Herr Walt!

Die Sachen habe ich erhalten
und sage ich Ihnen nachträg-
lich meinen besten Dank
dafür. Gleichwohl komme ich
heute schon wieder mit einer
Bitte.

Soeben habe ich die Glassachen,
welche ich bei Hüne & bestellt
hatte, ausgepackt und habe ge-
funden, dass er den Auftrag
nach meiner Skizze ziemlich
schlecht ausgeführt hat. So z. B.
hat er für die Hg-Pumpen Capillar-
rohre von 3^{mm} ^{Weiten} Lichter, aber 9^{mm} D.

Oberberg-Blatz d. 8./II. 97.

Lieber Herr Walz!

Die Sachen habe ich erhalten
und sage ich Ihnen nachträg-
lich meinen besten Dank
dafür. Gleichwohl komme ich
heute schon wieder mit einer
Bitte.

Soeben habe ich die Glassachen,
welche ich bei Hunkel bestellt
hatte, ausgepackt und habe ge-
funden, dass er den Auftrag
nach meiner Skizze ziemlich
schlecht ausgeführt hat. So z. B.
hat er für die Hg-Pumpen Capillar-
rohre von 3^{mm} lichter, aber 9^{mm} D.
^{Weiter}

genommen, während die Ansatz-
capillaren richtig sind. Die Hg-
Standgefäße hat Hunick auf
Dünnem Glas gefertigt, anstatt
dickwandig, wie ich verlangt.
Kurzum Verschiedenes. Vor allem
aber möchte ich Sie bitten, mir
die Länge der Kühler anzugeben.
Ich hatte 6 Stück bestellt
und Hunick hat mir nur 2
geschickt, aber 70 cm lang, die
Kühlung allein 55 cm, das ist
doch Verschieden zu lang. Bitte
also um gefällige Antwort.
Besten Dank im Voraus.

Mit Gruss

Ihr Dr. Klingen

Oderberg, 23.4.1898.

Oderberg Bfz D. 23/4. 98.

Lieber Herr Wald!

Sie würden mich sehr erw.
bitten, wenn Sie mir den
Gefall an Ihnen wollten und
die beifolgende Pflanzk.
grobe (Pflanzk.) auf
Fe-gesamt untersuchen lassen
wollten. Leider kann ich Ihnen
nicht kaufen längere Zeit
schicken, da ich zu sehr beschäftigt
bin. Ihre Werke habe ich dem
Laboratorium schenken lassen
und nun liegt mir die ganze
Arbeit der Werke vor.

Oberberg-Bhs 2. 22/4. 98.

Lieber Frau Waid!

Sie würden mich sehr
binden, wenn Sie mich den
Gefallen thun wollten mich
die beifolgende Zylinder,
grobe (Kupfer) auf
Fe-gaßel untersuchen lassen
wollten. Leider kann ich Ihnen
nicht keinen längeren Brief
schreiben, da ich zu sehr beschäftigt
bin. Ihre Waise habe ich dem
Laboratorium bringen lassen
und nun liegt mir die ganze
Arbeit der Waise vor.

Bitte um baldigen Empfang
und im Voraus besten Dank.

Mit Gruss

Ihr
A. Kunze.

Bývalý assistent F. Walda v Kladně, Dr. Hugo Kunze.

Borsigwerk, 5 . 10. 1907.

Borsigwerk, 9. 5/10. 07.
Lieber Herr Wald!

Auf der heutigen Chemiker-Zeitung
erfuhr ich die Notiz, dass Sie nach Prag
eine Professur annehmen haben. Ich wünsche
Ihnen zu diesem Erfolg meinen aufrichtigsten
Herzlichen Glückwunsch und hoffe mich
bald bei Ihnen dort noch zu sehen.

Herrn

Chemiker Fr. Wald
(Prager Eisenerz-Grube)

Hr. Hugo Kunze

Kladno i Böhmen.
Eisenerzwerk

Lassen

Chafasauitkar Fr. Wald
(Pragau Lissauer Duffin - Ges.)

Hr. Hugo Kurze

Kladno in Böhmen.

Lissauer R.

Borsigwerk, d. 5/10. 07
Lieber Herr Wald!

Auf der heutigen Chemiker, Zeitung
erfuhr ich die Notiz, daß Sie nach Prag
eine Professur annehmen haben. Ich bitte
Ihnen zu diesem Erfolg meinen aufrichtig,
den Glückwunsch dar und hoffe mich
sorglich, daß es Ihnen doch noch gelingen
ist, Ihren seit vielen Jahren zugesagten
Wunsch nunmehr erfüllt zu sehen.

Mit Montag bin ich von meinem drei-
jährigen Urlaub zurück, verabschiede Ihnen
ich auf vom 15. bis 21./9. an der 79. Natur-,
Vorphysiksammlung in Dresden Teil,
genommen haben.

Mit einem kräftigen „Glück auf“
in Ihrer neuen Laufbahn verbleibe

ich mit dem besten Grüßen

Ihr

altes

Dr. Hugo Kunze

Kann Dir die Sachen vorbeibringen und freigeht
bringen solltest, so bitte ich Dir, das Sachen
von mir grüßen zu wollen.

Kennst Du die zu schreiben!

Borsigwerk O/S., den 5./8. 26.

Sehr geehrter Herr Wald!

Ihr Schreiben kam gerade gestern abends noch zur rechten Zeit, da ich morgen auf Urlaub fahre. Es ist richtig, dass ich in einer Zinkhütte in Spanien war, aber wir haben dort nie Gichtstaub bezgl. Zinkstaub bestimmt. Auch hier in Borsigwerk haben wir den Gichtstaub ^(Gesamtanalyse) nur auf Ges.-Fm als FmO bestimmt, da der Gehalt nur einige Tenthel bis etwa 3.00 % FmO beträg. Bei diesen geringen Mengen halte ich einen Gehalt an metall. Fm für kaum möglich; er würde ja auch belanglos sein. Anders ist es bei höheren Gehalten. Da ist es nicht ausgeschlossen, dass ein Teil des Fm als metall. Fm vorhanden sein kann wie bei Zinkstaub. Zur Bestimmung des metall. Fm im Gichtstaub würde ich so verfahren wie bei Zinkstaub. Der Analysengang ist angegeben bei Lünge, chem.-techn. Untersuchungsmethoden

unter Zink bezg Zinkstaub nach dem Verfahren
von Drewsen (Zeitschrift für analyt. Chem. 19, N. 50)

Sie beruht auf der Reduktion von Chromsäure
zu Chromoxyd durch Einwirkung verd. H_2SO_4 auf
Zinkstaub in Gegenwart einer abgemessenen Menge
einer Kaliumbichromatlösung von bekanntem Gehalte
und dem Zurücktitriren des Neberschüßes von $H_2Cr_2O_7$
mit einer Ferrosulfatlösung. Wie gesagt, die
Daten sind alle im Handb. von Lunge angegeben.

Indem ich hoffe, dass Ihnen mit dieser
Auskunft gedient ist verbleibe ich mit
besten Grüßen

Ihr
Dr. H. Lunge.

N.S. Kurnakow, Leningrad.

Заказное

Чехословакия. Мор-Острава
в индустрию ср. Вальд.

Czechoslovakie. Moravská-Ostrava 10

Herrn Ing. František Wald

Hauptingenieur des Eisenwerkes Witkowitz.

Leningrad

№ 722

Expedient: Prof. Dr. N.S. Kurnakow. Leningrad.
W. O. 21-linia, 2 (Berg-Institut).

Opis.

ACADEMIA

DES SCIENCES DE L'UNION DES REPUBLIQUES SOVIÉTIQUES
SOCIALISTES

DIRECTEUR DE L'INSTITUT CHIMIQUES

Leningrad 9/XII.1930.

Herrn (Dr) Ing. Fr. Wald
Chefchemiker
des
Eisenwerkes Witkowitz .

Hochgeehrter Herr

Bitte um Entschuldigung für das Verspäten dieses Ant-
worts auf Ihr Schreiben von 1.X.30.

Ich war und bleibe bis jetzt ein Verehrer der Arbeiten
Ihres Vaters, dieses tiefsinnigen Denkers und Forschers
über die Grundlagen der chemischen Wissenschaft.

Mir sind bekannt seine Abhandlungen in der Zeitschrift
für physikalische Chemie, in den Annalen der Naturphyloso-
phie, und ich wäre Ihnen sehr dankbar für Versendung sei-
ner letzten Werke "Chemie fasí" /1918/, "Základy theorie
chemických operací" /1930/, čechische Ausgabe und die deutsche
Uebersetzung in Vorbereitung/ und, wenn es möglich ist,
einigen biographischen Notitzen.

Hochachtungsvoll

/podpis-/

N.S. Kurnakov.

Meine Adresse: U.S.S.R.

Leningrad, W.O. 2L Linie, 2

/Berginstitut/

Waldstr. 12 str. 6760

N.S. K u r n a k o w , Leningrad .

Ihre Ihnen sehr dankbar für Versendung seiner letzten Werke „Chemie
fast“ /1918/, „Zaklady teorii khimicheskoi operacii“, 1930, /russische
Ausgabe und die deutsche Uebersetzung in Vorbereitung/ und, wenn
es möglich ist, einigen biographischen Notizen.

Hochachtungsvoll

N.S. Kurnakow

Meine Adresse: U.S.S.R.
Leningrad, W.O. 21. Linie, 2
/Berginstitut/

Sw. 23 photo 67.

Leningrad

...9./XII.1930.....

Herra Ing. Fr. Wald
Chefchemiker des
Eisenwerkes Witkowitz

Hochgeehrter Herr

Bitte um Entschuldigung für das Verspäten dieses Antworts
auf Ihres Schreiben von 1./X. 30.

Ich war und bleibe bis jetzt ein Verehrer der Arbeiten
Ihres Vaters, dieses tiefsinnigen Denkers und Forschers über
die Grundlagen der chemischen Wissenschaft.

Mir sind bekannt seine Abhandlungen in der Zeitschrift für
physikalische Chemie in den Annalen der Naturphilosophie und ich
wäre Ihnen sehr dankbar für Versendung seiner letzten Werke „Chemie
fasi“ /1918/, „Zaklady theorie chemických operaci“, 1930, /cechische
Ausgabe und die deutsche Uebersetzung in Vorbereitung/ und, wenn
es möglich ist, einigen biographischen Notizen.

Hochachtungsvoll

H.S. Kurnakow

Meine Adresse: U.S.S.R.
Leningrad, W.O. 2L Linie, 2
/Berginstitut/

Kurnakov

dlugy' knize a misticisti.

Poděči dělení ka mabkny, kiny' abca. Poza ta' podal knily, podu mnyj' kned sviceni ad knice Svjca-
(Praka VIII i 486).

Doufejme, ze ke narocnim podělení. Vechod do
mradu. Nijak stini.

Abca se Ti tesku devanice ka posrnost a
akem, podu styčeni na triji adrem jisti klyngji a
ci pro muzeum.

Tet jisti myslim na fahilcu - napis na
myshu, ktrude dbru dat novou desku na stary
munic. Tam by pale byl napis matinsky a fahilcu

zho paraku r Cherni fasy jako si to

tal. Na te nove desce by asi bylo malo mista.

Napis, ce otom myslis. Kdyz jsem dtele opais

a poruslen to "Isafina", byl dtrude i Sucha da

em in nov dedy sajedna.

Lehat' jam vromal. —

Prof. Kurnakov podal r Leningradu alom

mim (rus), raianson, kate se odvolave na dtr in-

ka a pale tepre na Ostro adator.

Dostanis opis telu i dopism, kate odponora

a mnyj' abca r knjca (9 XII. 30), ale o smrti

stihla jisti nen'. Zita mnyj' a posillam
spicy.

Kurnakov

dítě, Enice a miler děti.

Sedací dělníci ka máčkony, kiny abca. Poza ten podal
 knihu, podle mny jej kned sviceni ad Enice Snyca-
 ra (Praha VIII c 486).

Doufejme, ze ke namocim podeluje. Uvedel do
 nicostu. Nijak stini.

Abdi se ti trechn revanice ad ka posunest a
 islen, podle stýdlen na triji adresy jisti slynejá
 ci pro museum.

Teti jisti myslim na fahulku - napis na
 myslim, ti bude dobre dat novou desku na stary
 munde. Tam by pole byl napis matinky a fahulky

Jeho pravek r Chernia fasi jako si to
 al. Na ti nove desce by asi bylo malo mista.
 Napis, co o tom myslis. Kdyz jsem dite opas
 a porovnal to „Isafina“, by tam i Sucharda
 ten in nov desky zajedne.

Lehka jsem z pramal -

Prof. Kurnakov podal r Leningradu alen
 milu (rus), rai anen, kde se odvolave na Aarim-
 ka a pale tepre na Ostrovalov.

Dostaneš spis toho i dopisu, kde odpovida
 a mny abca r pija (9 XII. 30), ale o smu
 tinea jisti nen. Zita mny piz a posilam
 pizy.

Giessen 14/8 88.

Sehr geehrter Herr Wald!

Herr Professor Dr. Alex. Naumann
hatte die Güte, mir Ihren Brief vom
4 August zu übergeben, und ich kann
Ihnen mittheilen, dass in der That
bei meiner Arbeit ein kleines Versehen
untergefallen ist, dadurch dass ich
mich in der Angabe der Temperatur
geirrt habe. Wie Sie sehr richtig
bemerkt haben kann bei einer Tempera-
tur von 25°C . bei zweimaligem Über-
leiten keineswegs ein an Zersetzung-
producten des Wassers so reiches
Gasgemenge entstehen. Mein Versehen
liegt in der unrichtigen Temperatur-
angabe, und der Fehler ist, wie ich aus

Gießen 14/8 88.

Sehr geehrter Herr Wald!

Herr Professor Dr. Hesc. Naumann
hatte die Güte, mir Ihren Brief vom
4 August zu übergeben, und ich kann
Ihren mittheilen, dass in der That
bei meiner Arbeit ein kleines Versehen
untergelaufen ist, dadurch dass ich
mich in der Angabe der Temperatur
geirrt habe. Wie Sie sehr richtig
bemerkt haben kann bei einer Tempera-
tur von 25°C . kein bei zweimaligem Über-
leiten keineswegs ein an Zersetzungs-
producten des Wassers so reiches
Gasgemenge entstehen. Mein Versehen
liegt in der unrichtigen Temperatur-
angabe, und der Fehler ist, wie ich aus

meinen ersten zur Zeit der Versuche
gemachten Aufzeichnungen ersehen,
~~in einer unrichtigen~~ bei eben diesen
Aufzeichnungen entstanden.

Bei der grossen Schwierigkeit, der-
artige Versuche bei gleichbleibender
Temperatur des Versuchsröhres
durch Druckverhältnisse der Gasleitungen
mühsam zu Ende zu führen, mussten
nothwendigerweise mehrere Versuche
misslingen, und es mag sein, dass
ich die Temperaturangabe eines solchen
misslungenen Versuchs fälschlich bei
unserer Heft stehen liess. Mein Versehen
ist vielleicht um so mehr zu entschul-
digen, als ich die Temperatur selbst
als nebensächlich, das Gleichbleiben
derselben als Hauptsache ansah.

Hochachtungsvoll

V. Lang.

W. Es ist mir natürlich nun nicht
mehr möglich, die richtige Temperatur
des Wassers im Wasserbade auszugehen
doch wird ja dadurch der Werth des
Versuchsergebnisses in keiner Weise
gestört

s. Obig.

Ideál a pravda.

Vánováno památce kardinála Merciera.

Když svého času prof. Mareš vyslovil heslo „ideál nad pravdu“, počal proti sobě kdejakého pozitivistu a realistu. Byl prohlášen kacífem vědy a nad jeho další vědeckou kariérou udělán kříž. Myslím, že se tak stalo neprávem, neboť v jeho heslu jest zrno pravdy. — Snad nebude mi vytykáno, pokusím-li se dnes, kdy od oné doby uplynul bezmála celý lidský věk, vzít znovu v úvahu otázku oprávnění Marešova výroku.

Mareš klade ideál nad pravdu, neboť správný ideál, a jen o takovém lze mluvit, má oproti vědecké pravdě klad mravní účelnosti. Míjíme ovšem vědy tak zv. exaktní a přírodní, v nichž pojem mravnosti nemá místa. Jinak je vědecká pravda stejné ceny se správným ideálem. Abychom to dokázali, uvažujme, co jest správný ideál a co věda. Především podstatnou věcí u obou je pravda. Ideál nebyl by správný, stejně jako ostatně ani věda nebyla by vědou i pravou, kdyby konec konců nekotvily v pravdě. Při tom ovšem opírá se ideál o pravdu myšlenou, věda zase o pravdu pozorovanou, nebo z pozorování odvozenou. Jest nám však dáno poznati pravdu? Myslím, že sotva, neboť přihlédneme-li k věcem blíže, seznáme brzy, že to, co my nazýváme pravdou, je spíše jen počátkem pravdy. Dokazuje to věda, jež sotvaže dovede něco jakž takž vysvětliti, ihned naráží na celou spoustu nových záhad a problémů, které jí, jak zkušenost ukazuje, v kratší nebo delší době nutí vyhledávati jiné, obsaženější vysvětlení, takže koná vlastně jen práci Sysifovu. Vlastní podstata věcí jest vždy jen něčím, co více tušíme, než víme. To, co nazýváme vědou, není ještě poznáním, nýbrž jen poznáváním, nebo výstižněji řečeno, tušením pravdy, jejíž pravou podstatu člověk snad nikdy nepozná.

Je-li tomu tak, pak stojí realismus, jenž měl náš, svého času ideálům tak oddaný národ spasiti, na vratkých základech. Smrtným jeho hříchem je, že nám vzal ideály, aniž nám za ně dal v náhradu něco lepšího. A bez ideálů, které jsou směrnicemi našich činů, jsme loď bez kormidla a lodivoda, neboť spějeme nevědouce kam: Reálná věda nás spasiti nemůže. Co nes je jí svaté, to zítra může být kacífstvím. Stačí k tomu zpravidla jen jeden nový experiment anebo z něho odvozený poznatek. Neplatí však toto i o našich ideálech? Odkud čerpáme víru v jejich oprávněnost? Ve vědě se můžeme opírat alespoň o fakta zjištěná experimentem! Ideály jsou však vždy jen výsledkem spekulativních a proto vždy subjektivních úvah! Na prvý pohled plynula by z toho větší oprávněnosti realismu než idealismu, avšak jenom zdánlivě. Bližším zkožmáním seznáme brzy, že cestou experimentální, jak nám dosvědčí každý fysik, dospíváme jen ku přibližným představám věcí. Člověku nelze totiž měřiti absolutně přesně, takže každý jeho experimentální poznatek jest jen aproximací, a to aproximací, o které můžeme nejvýše tvrditi, že aproximuje, aniž bychom se mohli přesvědčiti, jak aproximuje. Tento fakt jest schopn vzít nám víru v naprostou přesvědčivost vědy a jím pozbývá též realismus své nejpodstatnější opory. Neboť co jest nám platna realita, když jí nemůžeme nezvratně vyčerpati?

1814 1926

Výsledek našich úvah tudíž je ten, že musíme se spokojiti s vytušenými pravdami, neboť ani věda není schopna dáti nám pravdu absolutní. To ostatně dokazuje historie všech věd. Porovnejme na př. jen dnešní fysiku s fysikou, která nám byla přednášena na školách ještě před nemnoha lety. Jaký je to naprosto rozdílný svět! A tak tomu jest ve všech ostatních vědách.

Mezi vědeckou pravdou a ideálem je však podstatný rozdíl. Vědecké pravdy jsou vytušeny hlavně kvantitativně, kdežto ideály kvalitativně. Ideál Boha je pro toho, kdo v něj dovede věřiti, stejné hodnoty jako vědecká pravda. Boha lze vystihnouti jak ve velkolepé stavbě mikrokosmu, tak v tajemných hlubinách nebes. Stejně je tomu i s ideálem vlastní a s ideály vůbec. Člověk sám o sobě může býti předmětem přírodovědy, ale ideál člověka, to značí jeho poslední cíl a účel, jenž je příčinou tak výjimečného postavení člověka v přírodě i mimo ni, přírodní věda vystihnouti nemůže, neboť jeho hlavního rysu, mravnosti, věda chápati nedovede.

Dlužno proto považovati ideály za nutné doplňky reálných poznatků a je ceniti výše než prostou reálnou pravdu. V tomto ohledu alespoň nelze neuznati oprávněnost hesla „ideál nad pravdu“. Ideály jsou potřebny, nemá-li člověk zůstatí nakonec jen zvířetem, kterým vlastně svým animálním žitím je. Bez ideálů není duševno myslitelné, bez ideálů nebyl by kulturní pokrok možný. Ideály tvoříme my, právě jako my to jsme, kteří formulujeme reálné pravdy. Slavný filosof Kant vyslovil to výstižně větou „jak se zdá proti myslí a nesprávné, tak je pravdou, že přírodní zákony nečerpáme z přírody, nýbrž že to jsme my, kteří je přírodě předpisujeme.“ Jako doplněk uvádíme ještě výsledek, ke kterému dospívá Vorovka ve svém díle o Kantově filosofii: „Moderní biologická kritika učí rozum býti ještě skromnějším. Předně nesmí se rozum domnívati, že by měl nějakou vědomost věcí o sobě! Za druhé však uvnitř veškeré skutečnosti, uvnitř všech realit, jejichž vlivy se v naší myslí kříží a po případě jí míjejí, náš rozum a naše ubohé smysly stojí jako pouhá účelná adaptace k potřebám životním ryze praktickým.“

Přihlížíme-li tudíž k relativitě našeho poznání a rozumování, musíme aspoň stejně ceniti reálnou pravdu jako ideály, jež nám život vnucuje. Mluvíme o ideálech. Jak rozpoznáme však, co je pravý ideál a co ne? Neboť přiznáme-li reálným poznatkům jistou relativitu, musíme tak ošidivně učiniti i při ideálech. O dočasné alespoň oprávněnosti reálných pravd poučuje nás, jak už bylo uvedeno, pokus a jeho logické důsledky. Nejinak tomu je u ideálů, o kterých platí slova: „Podle skutků poznáte je.“ Ideály nazvali jsme směrnicemi našeho konání. Vedou-li k dobrým skutkům, jsou dobré a správné, jinak nutno je zavrhnouti, jako zavrhuje teorie, které — podrobeny experimentální zkoušce — se neosvědčí.

Tím jsou, doufám, vytyčeny směrnice potřebné pro ocenění ideálů, takže můžeme nyní klidně uvažovati o jednom z ideálů, který právě v dnešní době je předmětem urputných útoků. Míním ideál vlastní a víru v něj. Pravili jsme, že ideály dlužno podrobiti kritice podle

Ideál a pravda.

Věnováno památce kardinála Merciera.

Když svého času prof. Mareš vyslovil heslo „ideál nad pravdu“, počítal proti sobě kdejakého pozitivistu a realistu. Byl prohlášen kacířem vědy a nad jeho další vědeckou kariérou udělán kříž. Myslím, že se tak stalo neprávem, neboť v jeho heslu jest zrno pravdy. — Snad nebude mi vytýkáno, pokusím-li se dnes, kdy od oné doby uplynul bezmála celý lidský věk, vzítí znova v úvahu otázku oprávnění Marešova výroku.

Mareš klade ideál nad pravdu, neboť správný ideál, a jen o takovém lze mluvit, má eproti vědecké pravdě klad mravní účelnosti. Mírně ovšem vědy tak zv. exaktní a přírodní, v nichž pojem mravnosti nemá místa. Jinak je vědecká pravda stejné ceny se správným ideálem. Abychom to dokázali, uvažujme, co jest správný ideál a co věda. Především podstatnou věcí u obou je pravda. Ideál nebyl by správný, stejně jako ostatně ani věda nebyla by vědou a pravou, kdyby konec konců nekotvily v pravdě. Při tom ovšem opírá se ideál o pravdu myšlenou, věda zase o pravdu pozorovanou, nebo z pozorování odvozenou. Jest nám však dáno poznati pravdu? Myslím, že sotva, neboť přihlédneme-li k věcem blíže, seznáme brzy, že to, co my nazýváme pravdou, je spíše jen počátkem pravdy. Dokazuje to věda, jež sotvaže dovede něco jakž takž vysvětliti, ihned

18IV 1926

Výsledek našich úvah tudíž je ten, že musíme se spokojiti s vytušenými pravdami, neboť ani věda není schopna dáti nám pravdu absolutní. To ostatně dokazuje historie všech věd. Porovnejme na př. jen dnešní fysiku s fysikou, která nám byla přednášena na školách ještě před nemnoha lety. Jaký je to naprosto rozdílný svět! A tak tomu jest ve všech ostatních vědách.

Mezi vědeckou pravdou a ideálem je však podstatný rozdíl. Vědecké pravdy jsou vytušeny hlavně kvantitativně, kdežto ideály kvalitativně. Ideál Boha je pro toho, kdo v něj dovede věřiti, stejné hodnoty jako vědecká pravda. Boha lze vystihnouti jak ve velkolepé stavbě mikrokosmu, tak v tajemných hlubinách nebes. Stejně je tomu i s ideálem vlasti a s ideály vůbec. Člověk sám o sobě může býti předmětem přírodovědy, ale ideál člověka, to značí jeho poslední cíl a účel, jenž je příčinou tak výjimečného postavení člověka v přírodě i mimo ni, přírodní věda vystihnouti nemůže, neboť jeho hlavního rysu, mravnosti, věda chápati nedovede.

Dlužno proto považovati ideály za nutné doplňky reálných poznatků a je ceniti výše než prostou reálnou pravdu. V tomto ohledu alespoň nelze neuznati oprávněnost hesla „ideál nad pravdu“. Ideály jsou potřebny, nemá-li člověk zůstati nakonec jen zvířetem, kterým vlastně svým animálním žitím je. Bez ideálů není duševno myslitelné, bez ideálů nebyl by lidský pokrok možný. Ideály tvoříme my,